

جریدہ علیہ

مشيخت جليله اسلاميه نك جريدہ رسميه سید

۱۰ رجب ۱۳۳۸ و ۳۱ مارت ۱۳۳۶

عدد ۵۷

اون بش کونده بر نشر اولنور

بشخی منہ

علم کلام [*]

— خبر رسول —

اسباب علمدن معدود اولان خبر صادق ایکنجهسی ده خبر رسول در. یعنی رسالت ونبوتی معجزه ایله ثابت و مؤید اولان پیغمبر عالی قدرک خبریدر .

خبر رسول ، بزه و صولی اعتباریله اوچ قسمدر . متواتر ، مشهور ، آحاددر .
(متواتر) : کذب اوزره اتفاقلرینی عقلک تجویز ایتمدیکی بر جماعتدن نقل اولنان حدیثدر . تواتر ده اوخبر ، قرن اول اولان صحابه دن قرن تابعین و تبع تابعینه عین صورتله نقل اولنمق و بناء علیه صورة و معنی اتصال کامل بولنمق لازمدر .

(مشهور) ده ایسه قرن اولده تواتر بولنیوب قرن ثانی ایله قرن ثالثه تواتر بولنور . بو خبر ، قرن اولده تواتر بولنمدیغه نظراً حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم افندمزه عدم اتصاله دائر شبهه ایراث ایدرسده لکن قرن ثانی ایله قرن ثالثه علماء کرام آنی تلقی بالقبول ایتدکلرندن نفس الامرده شبهه قالماز .

بو (خبر مشهور) ده صورة کمال اتصال یوقدر . یالکمز معنی وارددر .
اما (آحاد) ، تواتر و شهرته بالغ اولمیان و اتصالده صورة و معنی شبهه بولنان خبرلردر .
راویسی کرک شخص واحد اولسون کرکسه اشخاص متعدده اولسون حد تواتر بالغ اولمیان بر خبر ، عیان مرتبه سنه بالغ اوله میه جفتدن علم و یقانی ایجاب ایتمز . ایشته اسباب علمدن معدود اولان خبر صادق ، خبر متواتر ایله خبر رسوله منحصردر .

اما «خبر صادق شویایکی نوعه انحصاری جائز دکلدر . زیرا خبر آله و خبر ملائکه و خبر اهل اجماع بولنلر دخی صادقدر» دیه سؤال اولنورسه : جوابنده دیرزکه خبر آله ایله خبر ملائکه نك خلقه و صولی رسول جهتندن اولمسيله خبر رسول حکمندهدر . اهل اجماعک خبری ده متواتر حکمندهدر .

یا خود خبر اهل اجماعک علمی مفید اولسی مجرد خبر اولدینی ایچون دکل ، بلکه انس بن مالکدن مرفوعاً روایت اولنان (ان امی لا تجتمع علی ضلالة) حدیث شریفی کبی

[*] ۴۴ ، ۴۵ ، ۴۷ ، ۴۸ ، ۴۹ ، ۵۰ ، ۵۱ ، ۵۲ ، ۵۴ ، ۵۵ ، ۵۶ نجی نسخه لردن مابعد ۶۵

اجماعك حجت اولديغنه دلالت ايدن نصوصه نظر آيهدر . بناءً عليه خبر صادقك ايكي يه انحصارينه اعتراض وارد اولماز .

رسول ، جناب حقك تبليغ احكام^{۱۱۱} ايچون مخلوقاته بعث وارسال بويورديني انسان در . رسول ايچون من طرف الله انزال بيورلمش بر كتاب بولمسي شرطدر . نبيده ايسه بوشرط بولمديغندن رسولدن اعمدر .

معجزه : امر خارق العاده عاده مخالف بر ايش در كه آنكه جناب حق طرفندن مبعوث پيغمبر اولديغنده كي ادعاسنك طوغريلمش اظهار واثبات قصد اولنور . طوق بشردن خارج وعاده مخالف اولوب نوع بشر مثلي كتيرمكن عاجز اولمغله او ايشه (معجزه) تسميه اولنمشدر .

رسول ايله نبيك فرقي ، معجزه و خوارق عادهك اقسامى انشاء الله تعالى نبوت بحثنده بر تفصيل كله جكددر .

خبر رسول ، علم استدلالى ايحاب ايدر . دليله نظرله علم ، حاصل اولور . زيرا جناب حق ، رسولك رسالت خصوصنده كي دعواسنى تصديق ايچون ينده معجز داهار ايتمسيله مشاراليهك مدعاسى صادق اولدينى كې باري تعالى حضرتلرى طرفندن كتيرمش اولدينى احكامنده دخى صادق اولور .

تبليغ ايتديكى احكامنده رسولك صدق تين ايدنجه احكام مذكورهك مضمونه علم قطعى واقع اولور .

يالان سويلك معصيت كييره دندر . حاشا ارتكاب كذب ايتمسي عقلاً جائز اولسه معجزهك صدق نبوته دلالتى باطل اولوردى . نبيك عصمتى ايسه ادله فاطمه ايله ثابتدر . بناءً على ذلك پيغمبر اولان ذاتك جميع اخبار اتنده صادق اولمسي وكلامك علم قطعى ايحاب ايتمسي لازم كليز . اما خبر واحدك علمى مفيد اوليوب ده ظن افاده ايتمسي ، خبر رسول اولديغنه شبهه عارض اولوب قطعى اولمديغندن ناشيدر .

خبر رسول ايله حاصل اولان علمك استدلالى اولمسي ايسه ، استدلاله متوقف اولدينى ايچوندر . چونكه خبر رسول ، صدق رسالتى معجزه ايله ثابت اولان ذات شريفك خبريدر . بوصفى جامع اولان خبر ايسه صادق ومضمونى واقعدر .

اويله ايسه خبر رسولده صادق ومضمونى واقعدر .

بوخبر رسول ايله ثابت اولان عام ، يقينده و ثباتده بالضروره ثابت اولان علمه ددمشاهدر .
 ضروريانده تيقن و ثبات ، غایت قوت و کمالده اولدیني کبی خبر رسوله اولان تيقن
 و ثبات دخی غایت قوت و کمالدهدر . چونکه حق اليقینی مفید اولان وحیه مستنددر .
 وهم شائبه سنک مدخلی یوقدر . بناءً علیه اسباب علمدن معدودر .

— عقل —

عقل ، — حواس سلیمه ايله خبر صادق کبی — اسباب علمدندر ، عقلک حقیقتنده
 علمای کرام دوچار تحیر اولوب تعریف حقیقی و ذاتیاتی ايله تعریف ایدمه مامشله ايسه ده
 فقط ماعدادن نوعاً متمیز ایدمه جک درجه ده عرضیاتيله تعریف ایتمشله و تعریفنده دخی
 وجوه عیدمه بیان ایشلهدر .

عقل ، قوة للنفس بهاستعد للعلوم والادراکات « یعنی عقل ، بر قوتدر که نفس انسانی
 بوقوت سبيله علوم و ادراکاته کسب استعداد ایدر . قبول علمه مهی و مستعد اولور .
 اسباب و آلتک سلامتی و قنده ضروریاته حاصل اولان علم ، کندیسنه تابع اولور .
 اصل عقل ، امساک و استمساک مغاسنه موضوعدر . قوه مذکوره ، انسانی
 اموریجه دن منع و امساک ایلدیکی مناسبتله — تسمیه بالمصدر قیلندن اوله رق — عقل اطلاق
 اولمشدر . عقل دخی بوندندر .

بعضیلر عقلی « جوهر تدرك به الغائبات بالوسائط والمحسوسات بالمشاهده » یعنی عقل
 بر جوهردر که آنکله غائبات و مجهولات وسائط ايله ، محسوسات دخی مشاهده ايله ادراک
 اولنور . دییه تعریف ایتدیلر .

جوهر اولدیغنده « ان الله خلق العقل في احسن صورة فقال له اقبل فاقبل . ثم قال
 ادبر فادبر . فقال انت اكرم خلقی . بك اكرم وبك اهين وبك اعذب وبك اثيب » حدیث
 شریفيله احتجاج ایتدیلر . فقط حدیث مذکور یاسخاوینک دیدیکی کبی موضوعدر . یا خود
 عراقی نك بیان ایتدیکی وجهله ضعیف اولوب شایان احتجاج دکدر . صحیحی فرض و تسلیم
 اولنسه بيله ینه دلالتی ضمیمه در . زیرا عقله اسناد اولنان بواحوال و اوصاف ، آنک مثالی
 اعتباريله در . زیرا عالم ارواحده هر حقیقتک بر صورت و مثالی واردر . بناءً علیه دیگر
 حدیثده حیا ايله دینک عقل ايله تمثیل ایتدکری ذکر و بیان اولمشدر .

شویله کی : جبریل امین امر الہی ایلہ حضرت آدم علیہ السلامہ اوچ ہدیہ - یعنی عقل ، حیا ، دین ، - کتیرہ رک آنلردن برنی انتخاب ایتمسی تکلیف ایلر . حضرت آدم دخی عقلی ترجیح ایلر . بونک اوزرینہ جبریل امین ، حیاء ایلہ دینہ خطاباً حضرت آدم عقلی ترجیح ایتدی . سز کیدیکیزدیر . آنلرده بزکیده میز . زیرا بزہ ویریلان امر ، عقل نیرہده قرار ایدرسہ بزم دخی اورادہ قرار مزک لزومندن عبارتدر دیرلر .

بعضیلری ده عقل ، علوم نظریہ نک حصولہ سبب اولان ملکہدن عبارتدر دیدیلر . بعضیلری دخی - انکشاف حقایقہ مدار اعظم اولمسنہ بناءً - عقلہ نور اطلاق ایتدیلر . وبر قسم ذوات دخی عقل ، بر قوۃ مغنویہ درک انسان ، آنک واسطہ سیلہ امور حسنہ و قبیحہ بی فرق تمیز ایدر » دیہ تعریف ایلدیلر .

علمای سائرہ دخی بر چوق تعبیر لرلہ تعریفده بولندیلر سدهده قطعی برشی سویلیہ مدیلر .

ولنعم ما قیل :

سل الناس ان كانوا لديك افاضلا
عن العقل وانظر هل جواب محصل

بعض علماء دخی عقل ، نفس ، ذهن بونلر هپ ادراکاتک حصولہ سبب اولان شیء واحدندن عبارت اولدیغنه قائل اولدیلر . فقط حصول ادراکاتہ سبب اولان اوشینہ بدنہ کی تدبیر و تصرفی اعتباریلہ « نفس » اشیائی مدرک اولمسی جهتیله « عقل » علم وادراکہ استعداد و قابلیت بولمسی حسیلیلهده « ذهن » نامی ویردیلر .

عقلک محل و مرکز حقیقہده دخی حکماء و اطباء ، دماغ اولدیغنه قائل اولمش وامام اعظم حضرت تدرندن دخی بو وجهله روایت وقوع بولمشدر . امام شافعی حضرت تدریلہ اکثر متکلمینده عقلک مرکزی قلب اولدیغنه ذاهب اولمش وبعض علماء دخی هر ایکسی آردسنده مشترک اولدیغنی افاده ایتمشدر .

حسین عونی

